

ВКП НГУ 7-01(07).04

ДОКТРИНА З ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

ЧЕРВЕНЬ 2026

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень на розповсюдження немає.

**ДЕПАРТАМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ (J-7)
ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ
УКРАЇНИ**

ВКП НГУ 7-01(07).04

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ командувача

Національної гвардії України

22.06.2026 № 491

**ДОКТРИНА
З ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ В
НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

**Військова керівна
публікація з порядку
організації підготовки в
Національній гвардії
України**

ЧЕРВЕНЬ 2026

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень на розповсюдження немає.

**ДЕПАРТАМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ (J-7)
ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

ПЕРЕДМОВА

Доктрину з організації підготовки в Національній гвардії України (далі – Доктрина) розроблено робочою групою офіцерів департаменту професійної підготовки (J-7) Головного управління Національній гвардії України на підставі військових публікацій Збройних Сил України та погоджено із структурними підрозділами Головного управління Національної гвардії України.

Склад робочої групи авторського колективу:

полковник Ростислав Пастернак (керівник розроблення), полковник Олександр Кулішенко, полковник Сергій Красний, полковник Олег Тітов, полковник Костянтин Чурсін, полковник Руслан Нейчев, полковник Іван Іванов.

Ця Доктрина визначає основи з організації підготовки в Національній гвардії України.

Усі зауваження та пропозиції щодо цієї Доктрини надсилати до Головного управління Національної гвардії України за адресою: вул. Святослава Хороброго, 9-А, м. Київ, 03151 (контактний номер телефону розробників для надання зауважень та пропозицій: 298-34-73).

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ВСТУП	5
1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	6
1.1	Основи підготовки в Національній гвардії України	6
1.2	Принципи підготовки в Національній гвардії України	7
1.3	Система підготовки в Національній гвардії України	8
1.4	Процес підготовки в Національній гвардії України	9
2	СТРУКТУРА ТА СКЛАДОВІ ПІДГОТОВКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	10
2.1	Оперативна підготовка	11
2.2	Бойова підготовка	11
2.3	Підготовка персоналу	12
3	ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПІДГОТОВКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ІНШИМИ СКЛАДОВИМИ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ, ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ ІНШИХ ДЕРЖАВ	13
3.1	Об'єднана підготовка	13
3.2	Підготовка в ході заходів міжнародного військового співробітництва	13
4	ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	14
4.1	Форми навчання в Національній гвардії України	14
4.2	Методи навчання в Національній гвардії України	15
5	ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	16
5.1	Загальні положення та умови організації підготовки в Національній гвардії України	16
5.2	Планування підготовки в Національній гвардії України	16
5.3	Всебічне забезпечення підготовки в Національній гвардії України	17
5.4	Керівництво підготовкою в Національній гвардії України	19
6	ОЦІНЮВАННЯ СПРОМОЖНОСТЕЙ ВІЙСЬКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР ВИКОНУВАТИ ЗАВДАННЯ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ	21
6.1	Оцінювання військових організаційних структур	21
6.2	Оцінювання та сертифікація військових частин (підрозділів), які визначені в рамках реалізації Початкових вимог взаємосумісності НАТО до України	21
7	ВИВЧЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ	22
7.1	Вивчення досвіду	22
7.2	Упровадження досвіду	23
	ПОСИЛАННЯ НА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	24

	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	25
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	26
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	28
	ДЛЯ ЗАМІТОК	29

ВСТУП

Ця Доктрина розроблена на основі Доктрини підготовки сил оборони держави, Візії Національної гвардії України 2035 та визначає основи системи підготовки в Національній гвардії України, порядок планування, всебічного забезпечення та керівництва підготовкою.

Доктрина є ключовою доктриною за напрямком підготовки в Національній гвардії України та є основою для розроблення за відповідним напрямком діяльності всіх регламентуючих військових публікацій.

Доктрина передбачена для використання в органах військового управління, з'єднаннях, військових частинах, вищих військових навчальних закладах, навчальних військових частинах (центрах), базах, закладах охорони здоров'я та установах Національної гвардії України.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Основи підготовки в Національній гвардії України

1.1.1. Підготовка в Національній гвардії України – організований за єдиним замислом і планом процес навчання та виховання всіх категорій військовослужбовців, злагодження органів військового управління оперативно-територіальних об'єднань, оперативно-тактичних з'єднань – корпусів (далі – органи військового управління), з'єднань, військових частин, вищих військових навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ НГУ (далі – військові частини, заклади та установи) та їх підрозділів з метою досягнення їх готовності до виконання завдань за призначенням як у мирний час, так і в особливий період.

1.1.2. Метою підготовки в НГУ в цілому є забезпечення її готовності до виконання завдань за призначенням відповідно до основних функцій, визначених Законом України «Про Національну гвардію України», до дій у складі сил безпеки та оборони України та дій разом із міжнародними партнерами та союзниками, досягнення оперативної сумісності з іншими складовими сил безпеки та оборони.

Разом з тим уточнення мети та завдань підготовки, визначення напрямку зосередження основних зусиль за її складовими на кожен рік визначається директивою командувача Національної гвардії України «Про організацію підготовки Національної гвардії України у 20 __ році» [2].

1.1.3. Висока якість підготовки досягається:

знанням начальниками (командирами) реального стану підготовленості підпорядкованих військових частин, закладів та установ (їх підрозділів);

продуманим і якісним плануванням підготовки відповідно до визначених оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей;

своєчасною постановкою завдань щодо організації підготовки, особистою участю начальників (командирів) в організації та проведенні заходів підготовки, здійсненям контролю та наданням практичної допомоги підлеглим;

правильним вибором форм і методів навчання;

своєчасним та всебічним забезпеченням заходів підготовки;

ефективним використанням навчальної матеріально-технічної бази та виділених ресурсів;

високою методичною майстерністю керівників заходів підготовки;

неухильним виконанням планів підготовки (бойової підготовки) та планів проведення заходів підготовки;

прикладним характером і практичною спрямованістю навчання військовослужбовців, злагодженням органів військового управління, військових частин, закладів та установ (їх підрозділів);

об'єктивним оцінюванням результатів проведення заходів підготовки та врахування їх у подальшому плануванні підготовки;

постійним вивченням передового досвіду з підготовки та застосування сил безпеки та оборони та впровадженням його в подальших заходах підготовки.

1.2. Принципи підготовки в Національній гвардії України

Підготовка в НГУ базується на таких принципах: професійна спрямованість, науковість, систематичність і послідовність, комплексність, доступність, безбар'єрність, максимальне наближення умов підготовки до обстановки реальних бойових дій, індивідуальний підхід, персональна відповідальність.

1.2.1. Професійна спрямованість

Цілі та зміст заходів підготовки мають відповідати переліку конкретних завдань, визначених військовим частинам, закладам та установам (їх підрозділам) в оперативних (бойових) планах застосування з наданням пріоритету практичній підготовці (польовим виходам).

1.2.2. Науковість

У ході проведення заходів підготовки повинні застосовуватися підходи, які ґрунтуються на найновіших наукових знаннях, технологіях та останніх досягненнях військової науки та техніки.

1.2.3. Систематичність і послідовність

Розподіл змісту підготовки за періодами підготовки (строками навчання у вищих військових навчальних закладах та навчальних центрах) має передбачати навчання «від простого до складного».

1.2.4. Комплексність

У ході проведення заходів підготовки повинні системно використовуватися різних форми та методи навчання для формування у військовослужбовців визначених компетентностей (фахових здібностей) за стандартами (програмами) підготовки (стандартами вищої військової освіти) для виконання обов'язків за своєю посадою (спеціальністю) та посадою на один ступінь вище.

1.2.5. Доступність

Цілі та зміст заходів підготовки, форми та методи навчання, які використовуються у ході їх проведення, мають відповідати рівню навченості військовослужбовців, що у свою чергу створює передумови для ефективного навчання.

1.2.6. Безбар'єрність

У ході проведення заходів підготовки повинні створюватися рівні можливості для навчання, професійного розвитку та соціальної адаптації всіх

військовослужбовців, забезпечуватися адаптація освітніх процесів, об'єктів інфраструктури та навчальних програм до потреб громадян і військовослужбовців, зокрема осіб з інвалідністю та учасників бойових дій.

1.2.7. Максимальне наближення умов підготовки до обстановки реальних бойових дій

Цілі та зміст заходів підготовки, форми та методи навчання, які використовуються у ході їх проведення, мають бути спрямовані на навчання військовослужбовців тим умінням та навичкам, які необхідні для якісного виконання завдань за призначенням.

1.2.8. Індивідуальний підхід

У ході проведення заходів підготовки має здійснюватися персональний підхід до кожного з тих, що навчаються, забезпечуватися можливість розвитку спроможностей творчо мислити та працювати самостійно.

1.2.9. Персональна відповідальність

Начальники (командири) безпосередньо відповідають за рівень підготовленості підпорядкованих військових частин, закладів та установ (їх підрозділів).

1.3. Система підготовки в Національній гвардії України

1.3.1. Підготовка в НГУ здійснюється у відповідній системі, яка є сукупністю взаємопов'язаних елементів для нарощування індивідуальних спроможностей персоналу, злагодження підрозділів, військових частин, закладів та установ, органів військового управління, НГУ в цілому для забезпечення виконання завдань за призначенням.

Підготовка в НГУ організовується та здійснюється як на власних фондах, так і на фондах Збройних Сил України та інших складових сил безпеки та оборони, фондах країн-партнерів.

1.3.2. Основними елементами системи підготовки в НГУ є: суб'єкти підготовки, об'єкти підготовки та засоби, які забезпечують організацію підготовки.

1.3.2.1. Суб'єктами підготовки в НГУ є:

командувач Національної гвардії України, його перший заступник і заступники;

начальники територіальних управлінь (командири корпусів), безпосередні командири (начальники);

структурні підрозділи органів військового управління (управлінь військових частин, закладів та установ), які призначені для планування, організації та координації підготовки;

інструкторсько-викладацький і науково-педагогічний склад ВВНЗ та навчальних військових частин (центрів).

1.3.2.2. Об'єктами підготовки в НГУ є:

військовослужбовці, працівники, державні службовці НГУ;
підрозділи, військові частини, заклади та установи, їх органи управління (штаби);
оперативно-тактичні з'єднання – корпуси, оперативно-територіальні об'єднання, їх органи військового управління;
головний орган військового управління НГУ.

1.3.2.3. До засобів, які забезпечують організацію підготовки, входять теорія підготовки та методика навчання, НМТБ, ресурси, що виділяються на підготовку.

1.4. Процес підготовки в Національній гвардії України

Процес підготовки в НГУ – цілеспрямована, послідовна та взаємоузгоджена діяльність суб'єктів підготовки щодо впливу на об'єкти підготовки для досягнення ними визначених спроможностей. Процес підготовки в НГУ включає п'ять фаз: планування, забезпечення, проведення, оцінювання, вивчення та впровадження досвіду.

1.4.1. Перша фаза (планування)

Проведення аналізу існуючих спроможностей військових частин, закладів та установ (їх підрозділів) НГУ та визначення спроможностей, яких необхідно набути для виконання завдань за призначенням, визначення мети, завдань та порядку проведення підготовки, відповідальних виконавців і обсягів необхідних ресурсів для забезпечення заходів підготовки.

1.4.2. Друга фаза (забезпечення)

Організація виділення необхідних ресурсів для забезпечення підготовки, удосконалення (розвиток) НМТБ до потреб підготовки.

1.4.3. Третя фаза (проведення)

Проведення заходів підготовки, документування спостережень за виконанням тими, що навчаються, завдань підготовки та здійснення проміжного (поточного) контролю за їх підготовленістю на відповідному етапі підготовки, аналіз проведених дій.

1.4.4. Четверта фаза (оцінювання)

Здійснення оцінювання, звітування та визначення напрямків удосконалення підготовки.

1.4.5. П'ята фаза (вивчення та впровадження досвіду)

Збір, узагальнення та аналіз результатів підготовки, вивчення досвіду підготовки та впровадження його в подальших заходах підготовки.

2. СТРУКТУРА ТА СКЛАДОВІ ПІДГОТОВКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У НГУ, як і в цілому в силах оборони держави (посилання 1), підготовка має тривимірний характер (рисунок). Залежно від спрямованості вона включає:

за рівнями проведення – оперативну підготовку (оперативний рівень); бойову підготовку (тактичний рівень); підготовку персоналу (оперативний і тактичний рівень);

за об'єктами впливу – індивідуальну підготовку; колективну підготовку;

за складом учасників підготовки – підготовку НГУ; об'єднану підготовку.

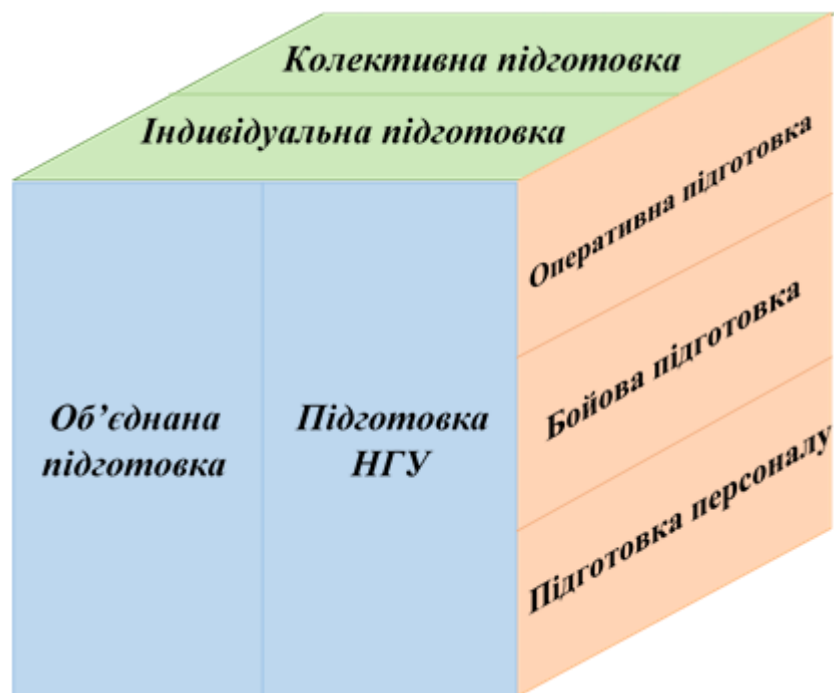

Рисунок – Складові частини підготовки в НГУ.

Для набуття об'єднаних спроможностей і досягнення сумісності зі збройними силами держав-членів НАТО НГУ може здійснювати підготовку в рамках заходів міжнародного військового співробітництва зі збройними силами інших держав.

Призначення та зміст складових підготовки, періодичність, порядок організації та проведення заходів підготовки за кожною складовою визначаються у відповідних регламентуючих військових публікаціях – Настанові з бойової підготовки в Національній гвардії України, Настанові з оперативної підготовки в Національній гвардії України, Настанові з підготовки у вищих військових навчальних закладах Національній гвардії України, Настанові з підготовки та навчання в навчальних центрах Національній гвардії України, які розробляються в Головному управлінні НГУ та затверджуються відповідними наказами командувача Національної гвардії України.

2.1. Оперативна підготовка

Оперативна підготовка організовується та проводиться в головному органі військового управління НГУ, органах військового управління оперативно-територіальних об'єднань, оперативно-тактичних з'єднань – корпусів НГУ відповідно до організаційно-розпорядчих актів командувача Національної гвардії України.

2.1.1. Складовими частинами оперативної підготовки є:

індивідуальна підготовка військовослужбовців органів військового управління;

колективна підготовка органів військового управління (їх структурних підрозділів).

2.1.2. Основними завданнями оперативної підготовки є:

підвищення рівня навченості військовослужбовців органів військового управління;

набуття (підтримання) та вдосконалення рівня злагодженості органів військового управління (їх структурних підрозділів) у складі пунктів управління;

навчання посадових осіб порядку підготовки і методиці проведення заходів оперативної підготовки;

пошук і дослідження нових форм і способів ведення операцій (бойових дій), інших теоретичних положень оперативного мистецтва за досвідом проведення заходів оперативної підготовки в НГУ та ЗСУ, досвідом відсічі збройної агресії РФ проти України та веденням бойових дій, досвідом підготовки збройних сил провідних країн світу тощо;

узагальнення передового досвіду оперативної підготовки і впровадження його у практику діяльності органів військового управління.

2.2. Бойова підготовка

Бойова підготовка організовується та проводиться у військових частинах, закладах та установах (їх підрозділах) НГУ відповідно до організаційно-розпорядчих актів командувача Національної гвардії України.

2.2.1. Складовими частинами бойової підготовки є:

індивідуальна підготовка військовослужбовців військових частин, закладів та установ (їх підрозділів);

колективна підготовка військових частин, закладів та установ (їх підрозділів) та їх управлінь (штабів).

2.2.2. Основними завданнями бойової підготовки є:

підтримання готовності військових частин, закладів та установ (їх підрозділів) на рівні, що забезпечує виконання завдань за призначенням

самостійно, у складі міжвидових угруповань, об'єднаних сил, у міжнародних місіях (операціях);

набуття та вдосконалення спроможностей управлінь (штабів) військових частин, закладів та установ (їх підрозділів) щодо планування бою (бойових дій), управління підрозділами у ході виконання завдань;

удосконалення рівня злагодженості військових частин, закладів та установ (їх підрозділів), взаємодії з військовими частинами (підрозділами) інших складових сил безпеки та оборони під час виконання спільних завдань;

набуття об'єднаних спроможностей і досягнення сумісності зі збройними силами держав-членів НАТО, набуття навиків особовим складом щодо використання штабних процедур НАТО під час прийняття рішення на бій (бойові дії) та управління підрозділами;

опанування особовим складом нових зразків озброєння та військової техніки, набуття знань, умінь та навичок щодо їх експлуатації і підтримання в готовності до застосування;

формування в особового складу високого бойового духу, психологічної стійкості та набуття фізичної готовності до виконання завдань за призначенням;

упровадження передового досвіду застосування ОВТ та ведення бойових дій.

2.3. Підготовка персоналу

Підготовка персоналу організовується та проводиться у ВВНЗ, навчальних центрах НГУ, ВВНЗ (військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти), навчальних центрах (коледжах, центрах підготовки сержантського складу, школах підготовки) інших складових сил безпеки та оборони відповідно до нормативно-правових актів України, нормативно-правових актів відповідних міністерств (відомств), організаційно-розпорядчих актів командувача Національної гвардії України.

Підготовка персоналу включає підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації у ВВНЗ НГУ та ВВНЗ інших складових сил безпеки та оборони; підготовку в наукових установах; підготовку в навчальних центрах НГУ, навчальних центрах і школах підготовки інших складових сил безпеки та оборони.

Крім того, за окремими спеціальностями підготовка персоналу може здійснюватися на навчальних фондах громадських організацій чи цивільних навчальних закладів.

2.3.1. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації у ВВНЗ НГУ та ВВНЗ інших складових сил безпеки та оборони передбачає підготовку військових фахівців (курсантів, слухачів, ад'юнктів, докторантів) за відповідними рівнями освіти, перепідготовку та підвищення кваліфікації офіцерів, сержантів, державних службовців (працівників НГУ) змінного складу та індивідуальну підготовку військовослужбовців постійного складу ВВНЗ.

Це комплекс заходів, який включає процес навчання, професіоналізації та виховання військових фахівців (курсантів, слухачів, ад'юнктів, докторантів) за відповідними рівнями вищої освіти для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського) складу та державних службовців (працівників НГУ), з метою задоволення потреб НГУ.

2.3.2. Підготовка в наукових установах передбачає підготовку науково-педагогічних і наукових працівників для ВВНЗ.

Це процес підготовки науково-педагогічних і наукових працівників для ВВНЗ з наукових спеціальностей з метою задоволення потреб НГУ для призначення на посади, які передбачають науковий ступінь.

2.3.3. Підготовка в навчальних центрах НГУ, навчальних центрах і школах підготовки інших складових сил безпеки та оборони передбачає підготовку за відповідними професіями або військово-обліковими спеціальностями, перепідготовку та підвищення кваліфікації змінного складу та індивідуальну підготовку військовослужбовців постійного складу навчальних центрів НГУ.

Це процес систематичного військового навчання рядового та сержантського складу, спрямований на набуття ними знань, умінь і навичок, необхідних для виконання своїх обов'язків на посаді за відповідним ВОС, а також підвищення кваліфікацій за займаною (суміжною) посадою.

3. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПІДГОТОВКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ІНШИМИ СКЛАДОВИМИ СИЛАМИ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ, ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ ІНШИХ ДЕРЖАВ

3.1. Об'єднана підготовка

НГУ здійснюють підготовку із ЗСУ та іншими складовими сил безпеки та оборони в рамках об'єднаної підготовки для набуття об'єднаних спроможностей, які необхідні для швидкого та спільного реагування на загрози воєнній безпеці України, а також загрози в інших сферах.

Залучення сил і засобів НГУ до участі в заходах об'єднаної підготовки (стратегічного, оперативного чи тактичного рівнів) здійснюється на підставі відповідних наказів (розпоряджень) Генерального штабу ЗСУ.

Як правило, заходи об'єднаної підготовки проводяться як заключний етап підготовки у відповідному році та проводяться у формі командно-штабних навчань (у тому числі із практичними діями військ (сил)).

3.2. Підготовка в ході заходів міжнародного військового співробітництва

Підготовка в ході заходів міжнародного військового співробітництва – цілеспрямований та організований процес підготовки органів управління

(штабів), військових частин (підрозділів), окремих категорій військовослужбовців у взаємодії (під керівництвом) з іноземними тренувальними місіями на території України та фондах країн-партнерів з метою підвищення взаємосумісності зі збройними силами держав-членів НАТО та нарощування оперативних спроможностей НГУ.

Підготовка в ході заходів міжнародного військового співробітництва включає (посилання 2):

- участь у роботі іноземних безпекових організацій та спільних тимчасових комітетів;

- дорадчу допомогу іноземних радників;

- інституційні зв'язки з іноземними ВВНЗ, центрами підготовки підрозділів, навчальними центрами;

- трансформацію системи підготовки в НГУ;

- участь у міжнародних (багатонаціональних) військових навчаннях;

- навчання на курсах за кордоном (у тому числі здобуття військової освіти у ВВНЗ іноземних держав);

- мовну підготовку;

- участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.

Організація підготовки в ході заходів міжнародного військового співробітництва здійснюється в загальній системі планування підготовки НГУ.

4. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

4.1. Форми навчання в Національній гвардії України

4.1.1. Форма навчання – організаційна складова процесу навчання, яка відображає сукупність умов, у яких здійснюється навчання. Форма навчання залежить від мети, складу тих, що навчаються, і визначає структуру заходу підготовки, місце його проведення, тривалість відпрацювання навчальних питань, специфіку діяльності керівника заходу та тих, що навчаються, використання елементів НМТБ та ОВТ.

4.1.2. У НГУ, як і в цілому в силах оборони держави (посилання 1), формами навчання є: самостійна робота; збір; заняття; групова вправа; тактичне (тактико-спеціальне) заняття; радіотренування; тактико-стройове заняття; літучка; курсова підготовка; навчальна екскурсія; конкурс; штабне тренування; командно-штабне навчання; командно-штабна воєнна гра; оперативно-польова поїздка; централізована підготовка у ВВНЗ; бойова стрільба; тренування; тактичне (тактико-спеціальне) навчання.

4.1.3. Під час участі в об'єднаній підготовці сили і засоби НГУ можуть залучатися до заходів за наступними формами навчання:

для індивідуальної підготовки – збір, курсова підготовка;

для колективної підготовки органів військового управління (управління військових частин (штабів)) – штабне тренування, командно-штабна воєнна гра, командно-штабне навчання (у тому числі із практичними діями військ (сил));

для колективної підготовки військових частин (підрозділів) – тактико-стройове заняття, тактичне (тактико-спеціальне) заняття, тактичне (тактико-спеціальне) навчання (у тому числі з бойовою стрільбою).

4.2. Методи навчання в Національній гвардії України

4.2.1. Метод навчання – сукупність прийомів і способів, за допомогою яких здійснюється передача, засвоєння знань і формування вмінь та навичок.

4.2.2. У НГУ, як і в цілому в силах оборони держави (посилання 1), використовується п'ять основних груп методів навчання: словесно-наочний, ситуативно-пізнавальний, практичний (репродуктивний), пошуковий (евристичний), творчий (дослідницький).

4.2.2.1. Словесно-наочний метод навчання

Систематичне та послідовне доведення керівником заходу підготовки навчального матеріалу, показ (демонстрація) предметів, що вивчаються, для отримання тими, що навчаються, нових знань і формування в них відповідної уяви.

4.2.2.2. Ситуативно-пізнавальний метод навчання

Проведення розгляду та обговорення реальних (імовірних) воєнних дій (їх оперативних або тактичних епізодів), ознайомлення з досвідом управління військами (силами) у воєнних конфліктах, розвиток навиків інформаційно-аналітичної діяльності.

4.2.2.3. Практичний (репродуктивний) метод навчання

Виконання комплексних дій відповідно до визначеного керівником заходу підготовки алгоритму (завчасно встановленого порядку) для формування в тих, що навчаються, необхідних умінь і навичок з метою забезпечення якісного злагодження військових частин, закладів та установ (їх підрозділів).

4.2.2.4. Пошуковий (евристичний) метод навчання

Самостійний пошук тими, що навчаються, інформації (оптимального варіанту дій) за напрямом, який визначив керівник заходу підготовки для здобуття додатково необхідних знань (виконання отриманого завдання).

4.2.2.5. Творчий (дослідницький) метод навчання

Самостійний пошук шляхів розв'язання проблемної ситуації (виконання поставленого завдання) для здобуття глибоких і всебічних знань з використанням творчих і нестандартних підходів.

4.2.3. Під час підготовки безпосереднім командирам (начальникам), інструкторсько-викладацькому та науково-педагогічному складу військових навчальних закладів, іншим суб'єктам підготовки надається право на використання інших (додаткових, існуючих, що вдосконалені, а також принципово нових) методів навчання, а також ресурсів та технологій, що сприяють набуттю навчальних спроможностей.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

5.1. Загальні положення та умови організації підготовки в Національній гвардії України

5.1.1. Організація підготовки в НГУ – діяльність суб'єктів підготовки, спрямована на продумане, планове, систематичне та всебічно забезпечене навчання та виховання військовослужбовців, злагодження органів військового управління, військових частин, закладів та установ (їх підрозділів).

Організація підготовки має на меті налагодження та вдосконалення взаємозв'язків між суб'єктами й об'єктами підготовки, координацію їх дій і створення умов для якісного планування підготовки, організації та проведення спланованих заходів та їх всебічного забезпечення.

5.1.2. Організація підготовки в НГУ включає:
планування підготовки;
всебічне забезпечення підготовки;
керівництво підготовкою.

5.2. Планування підготовки в Національній гвардії України

5.2.1. Планування підготовки в НГУ – діяльність суб'єктів підготовки щодо визначення мети та завдань підготовки, порядку та послідовності проведення узгоджених за місцем і часом заходів підготовки, які необхідні для набуття об'єктами підготовки визначених спроможностей (оперативних, бойових, спеціальних, індивідуальних), усебічного забезпечення спланованих заходів і відображення їх у планувальних документах.

5.2.2. Планування підготовки в НГУ включає середньострокове та короткострокове планування.

5.2.2.1. Середньострокове планування підготовки в НГУ передбачає колективну роботу органів військового управління щодо визначення кількості, порядку та послідовності, місця та часу проведення заходів підготовки на основі середньострокових і довгострокових концепцій (стратегій, програм)

розвитку НГУ. Воно проводиться згідно з прогнозованими показниками видатків на підготовку в НГУ.

5.2.2.2. Короткострокове планування підготовки в НГУ передбачає колективну роботу органів військового управління (управлінь військових частин) з визначення мети та завдань підготовки, кількості, порядку та послідовності, місця та часу проведення заходів підготовки та завдань щодо їх всебічного забезпечення на календарний рік. У свою чергу, короткострокове планування поділяється на загальне та поточне.

Сутність загального планування полягає у визначенні комплексу заходів підготовки на календарний рік з детальним обґрунтуванням і розрахунками потреби у фінансових і матеріально-технічних засобах та основних заходів на наступний рік. Кінцевим результатом загального планування є розроблення відповідних адміністративно-організаційних документів, перелік яких затверджено відповідним організаційно-розпорядчим актом командувача Національної гвардії України [2].

Поточне планування підготовки полягає в уточненні, деталізації в планувальних документах заходів підготовки, визначених у ході загального планування, з урахуванням виконання військовими частинами, закладами та установами (їх підрозділами) завдань за призначенням як у мирний час, так і в особливий період.

5.2.3. Під час планування підготовки враховуються:

особливості призначення військових частин, закладів та установ (їх підрозділів);

організаційно-штатна структура військових частин, закладів та установ (їх підрозділів), їх укомплектованість особовим складом та ОВТ;

аналіз стану бойової підготовки військових частин, закладів та установ (їх підрозділів), результати інспекторських, підсумкових перевірок і контрольних занять; наявність, пропускну спроможність (можливості) об'єктів навчальної матеріально-технічної бази; вартість і обґрунтування витрат на бойову підготовку; наявність фінансових і матеріальних ресурсів на організацію і проведення заходів підготовки; нові способи ведення бойових (стабілізаційних) дій (виконання інших завдань, визначених законодавством України); прийняття на озброєння нових (модернізованих) зразків зброї, ОВТ; умови побуту особового складу на об'єктах навчальної матеріально-технічної бази; фізико-географічні та кліматичні особливості оперативних напрямків.

5.3. Всебічне забезпечення підготовки в Національній гвардії України

5.3.1. Всебічне забезпечення підготовки – діяльність суб'єктів підготовки щодо забезпечення спланованих заходів підготовки за всіма напрямками постачання відповідно до обґрунтованих заявок і норм забезпечення матеріально-технічними засобами, боєприпасами, пально-мастильними

матеріалами, полігонним обладнанням, навчально-тренувальними засобами, коштами, підручниками, навчальними посібниками.

5.3.2. Основними завданнями всебічного забезпечення підготовки в НГУ є: створення необхідних запасів матеріально-технічних засобів і фінансових ресурсів, удосконалення (розвиток) НМТБ для забезпечення виконання завдань підготовки; забезпечення та розподіл між військовими частинами, закладами та установами матеріально-технічних засобів, об'єктів НМТБ та фінансових ресурсів; організація всебічного забезпечення заходів підготовки; організація обліку, зберігання та економного використання фінансових ресурсів і матеріально-технічних засобів; аналіз ефективності використання виділених засобів.

5.3.3. Організаторами всебічного забезпечення підготовки є командувач Національної гвардії України, командири (начальники) всіх рівнів. Безпосереднє керівництво всебічним забезпеченням підготовки здійснюють їх заступники за напрямками діяльності (через підпорядковані їм структурні підрозділи) та начальники фінансово-економічних органів.

5.3.4. Всебічне забезпечення підготовки включає три складові частини: удосконалення (розвиток) та використання НМТБ; забезпечення військовим майном, що використовується для підготовки (перепідготовки, підвищення кваліфікації) військовослужбовців НГУ [1]; фінансування підготовки.

5.3.4.1. Основним засобом підготовки в НГУ є НМТБ НГУ.

НМТБ – це сукупність матеріальних, технічних засобів та обладнаних об'єктів (районів місцевості), призначених для забезпечення навчання та виховання всіх категорій військовослужбовців, злагодження органів військового управління, військових частин, закладів та установ (їх підрозділів) до виконання службово-бойових завдань відповідно до планів і програм бойової підготовки, а також для проведення військово-наукових досліджень.

Удосконалення (розвиток) НМТБ – це система заходів, спрямованих на приведення її у відповідність із вимогами керівних документів, що регламентують підготовку військ (сил), та тактико-технічними характеристиками зразків ОВТ, що використовуються для навчання військовослужбовців. Воно включає: будівництво нових об'єктів; реконструкцію, розширення, поточний і капітальний ремонт існуючих навчальних об'єктів; оснащення та устаткування навчальних об'єктів новими зразками навчально-тренувальних засобів і обладнання.

Удосконалення (розвиток) НМТБ здійснюється на підставі планів спорудження, ремонту навчальних об'єктів та вдосконалення НМТБ військових частин, закладів та установ на відповідний рік.

Для проведення відповідних заходів підготовки використовуються НМТБ військових частин, закладів та установ НГУ. Крім того, можуть

використовуватися НМТБ інших складових сил безпеки та оборони та визначені ділянки місцевості на території України (за погодженням з органами державної влади, органами місцевого самоврядування).

5.3.4.2. До військового майна, що використовується для підготовки (перепідготовки, підвищення кваліфікації) військовослужбовців НГУ належать: навчальне ОВТ, агрегати та вузли; навчально-тренувальні засоби та апаратура, імітаційні засоби; комплексні тренажери (тренажери) ОВТ; навчальні стрілецькі, артилерійські, бронетанкові та інші прилади, а також боєприпаси; обладнання навчальних класів та навчальних полів; технічні засоби навчання (комп'ютерна техніка, відео-, теле- та радіоапаратура, проєктори тощо); полігонне обладнання; навчальні (навчально-методичні та наочно-демонстраційні) посібники (макети, моделі, стенди, плакати тощо).

Забезпечення військовим майном, що використовується для підготовки (перепідготовки, підвищення кваліфікації) військовослужбовців НГУ включає заходи, спрямовані на задоволення потреб військових частин, закладів та установ (їх підрозділів) для якісної організації та проведення навчання, виховання військовослужбовців, підготовки військ (сил) до виконання завдань за призначенням.

Організація забезпечення підготовки військовим майном, що використовується для підготовки (перепідготовки, підвищення кваліфікації) військовослужбовців НГУ, включає: планування забезпечення; своєчасне та повне забезпечення військових частин, закладів та установ (їх підрозділів); експлуатацію, зберігання та ремонт; удосконалення (розвиток).

5.3.4.3. Фінансування видатків на підготовку НГУ здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел, не заборонених законом.

5.4. Керівництво підготовкою в Національній гвардії України

5.4.1. Керівництво підготовкою в НГУ – процес цілеспрямованого впливу командувача Національної гвардії України, начальників (командирів) на підпорядковані органи військового управління (структурні підрозділи), штаби, військові частини, заклади та установи (їх підрозділи), спрямований на послідовне виконання вимог планувальних документів з підготовки, проведення спланованих заходів підготовки та досягнення визначених спроможностей.

5.4.2. Основними заходами керівництва підготовкою є:

постановка (уточнення) завдань командувачем Національної гвардії України (начальниками, командирами) з організації підготовки на рік (період навчання);

практична реалізація спланованих заходів у підпорядкованих органах військового управління (структурних підрозділах), штабах, військових

частинах, закладах та установах (їх підрозділах), установах з одночасним їх коригуванням за результатами контролю, а саме: здійснення перевірок та оцінювання рівня навченості військовослужбовців та злагожденості підпорядкованих військових частин, закладів та установ (їх підрозділів), якості підготовки та методики проведення заходів підготовки; ведення обліку та аналіз результатів проведених заходів; коригування навчального процесу;

надання практичної допомоги керівникам та тим, що навчаються, в удосконаленні методів їх роботи в ході підготовки та проведення заходів індивідуальної та колективної підготовки;

цілеспрямована підготовка командирів (начальників) у ході навчання з метою набуття ними індивідуальних спроможностей щодо методики підготовки та проведення заходів індивідуальної та колективної підготовки, організації підготовки в цілому;

надання прав відповідним посадовим особам щодо керівництва підготовкою, визначення їх обов'язків та відповідальності;

постійне вдосконалення НМТБ та своєчасне впровадження у практику підготовки новітніх засобів навчання;

постійне узагальнення передового досвіду підготовки та впровадження його у практику діяльності органів військового управління, військових частин, закладів та установ (їх підрозділів).

5.4.3. Загальне керівництво підготовкою в НГУ здійснює командувач Національної гвардії України через заступника командувача Національної гвардії України згідно з розподілом обов'язків (структурний підрозділ Головного управління НГУ, який призначений для планування, організації та координації підготовки).

5.4.4. Безпосереднє керівництво підготовкою в НГУ здійснюють:

начальники територіальних управлінь (командири корпусів) – у оперативно-територіальних об'єднаннях (оперативно-тактичних з'єднаннях – корпусах) через заступників начальників (командирів) згідно з розподілом обов'язків (структурні підрозділи органів військового управління, які призначені для планування, організації та координації підготовки);

командири військових частин – у військових частинах через заступників командирів військових частин згідно з розподілом обов'язків (структурні підрозділи управлінь військових частин, які призначені для планування, організації та координації підготовки);

начальники ВВНЗ, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ – у підпорядкованих закладах (базах, установах) через заступників начальників згідно з розподілом обов'язків (визначених виконавців).

6. ОЦІНЮВАННЯ СПРОМОЖНОСТЕЙ ВІЙСЬКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР ВИКОНУВАТИ ЗАВДАННЯ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ

6.1. Оцінювання військових організаційних структур

6.1.1. Метою оцінювання є:

отримання об'єктивної інформації про стан спроможностей органу військового управління, військової частини (підрозділу) виконувати завдання за призначенням та/або визначені бойові завдання у складі угруповань військ (сил);

виявлення проблемних питань, які призвели або можуть призвести до зниження спроможностей органу військового управління, військової частини (підрозділу) виконувати завдання за призначенням та визначені оперативні (бойові) завдання у складі угруповань військ (сил), проведення аналізу причин їх виникнення та прийняття відповідних управлінських рішень.

6.1.2. Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про оцінювання спроможностей військових організаційних структур Національної гвардії України виконувати завдання за призначенням, ВКДП НГУ 3-00(02).02) [3].

6.1.3. Визначення рівня (оцінки) підготовленості військових організаційних структур здійснюється за показником «Навченість» [3].

6.2. Оцінювання та сертифікація військових частин (підрозділів), які визначені в рамках реалізації Початкових вимог взаємосумісності НАТО до України

6.2.1. Оцінювання визначених військових частин (підрозділів) запроваджується із завданнями:

отримання об'єктивної інформації щодо рівня взаємосумісності та стану готовності визначених військових частин (підрозділів) до виконання набутих оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей;

визначення проблемних питань підготовки (забезпечення) військових частин (підрозділів) та надання детальних рекомендацій щодо усунення виявлених проблем;

урахування в методиках перевірки готовності військових частин (підрозділів) до виконання завдань за призначенням (взаємосумісності з НАТО).

Сутність оцінювання полягає в перевірці досягнутих показників спроможностей відповідно до визначеної системи критеріїв.

6.2.2. Сертифікація військових частин (підрозділів) – це завершальна процедура успішного проходження оцінювання оперативних (бойових,

спеціальних) спроможностей, яка полягає в документальному оформленні відповідності військової частини (підрозділу) вимогам кваліфікаційних стандартів з оцінювання видів окремих родів військ, сил, об'єднаних штабів держав-членів НАТО.

Основи організації оцінювання (сертифікації) у НГУ, розподіл повноважень щодо організації та проведення оцінювань визначаються регламентуючою військовою публікацією – Наставною з організації оцінювання (сертифікації) у НГУ.

7. ВИВЧЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ

Для підвищення рівня адаптивності та інноваційності підготовки в НГУ, здатності її оперативно реагувати на зміни в безпековому середовищі шляхом інтегрування здобутого досвіду виконання службово-бойових (спеціальних) завдань у систему підготовки та застосування військ (сил) запроваджено систему вивчення та впровадження досвіду в НГУ.

Вивчення та впровадження досвіду в НГУ спрямовується на підвищення ефективності діяльності, пов'язаної з організацією та виконанням заходів із підготовки, всебічного забезпечення, розвитку, застосування та управління військами (силами) НГУ, інших складових сил безпеки та оборони для виконання завдань за призначенням.

Основними організаторами з вивчення та впровадження досвіду є командири та начальники всіх рівнів, які несуть персональну відповідальність за вивчення досвіду, виконання належних заходів (коригувальних дій) із впровадження досвіду, поширення його серед особового складу.

7.1. Вивчення досвіду

Вивчення досвіду розпочинається з моменту розроблення плану збору інформації щодо проблемних питань (позитивного досвіду) або з початку ведення спостережень і завершується після визначення вивченого уроку, у тому числі й передового досвіду.

У ході вивчення досвіду здійснюється виявлення закономірностей та тенденцій розвитку воєнного мистецтва, практики воєнних дій і розроблення рекомендацій командирам (начальникам) щодо розвитку НГУ, інших складових сил безпеки та оборони, удосконалення порядку їх об'єднаної підготовки та проведення об'єднаних операцій (бойових дій).

На основі проведеного аналізу приймаються рішення щодо покращення ефективності заходів підготовки.

7.2. Упровадження досвіду

Упровадження досвіду розпочинається з моменту визначення вивченого уроку (рекомендацій) і завершується після його затвердження.

У процесі впровадження досвіду здійснюється впровадження уроку (передового досвіду) у підготовку військових частин, закладів та установ (їх підрозділів) та поширення необхідної інформації для його запровадження, досягнення успіху в операції (бойових діях) та під час виконання ними інших завдань.

Вивчення та впровадження досвіду в НГУ організовується та проводиться відповідно до регламентуючої військової публікації – Настанови з вивчення та впровадження досвіду в Національній гвардії України.

**Т. в. о. заступника командувача
Національної гвардії України
полковник**

Ростислав ПАСТЕРНАК

ПОСИЛАННЯ НА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
ВКП 7-00(01).01	1. Доктрина підготовки сил оборони держави, затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 21.01.2020 № 18
ВКП 7-00(03).01	2. Доктрина з організації підготовки у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 01.07.2020
ВКП НГУ 3-00(02).02	3. Положення про оцінювання спроможностей військових організаційних структур Національної гвардії України виконувати завдання за призначенням

Примітка. У разі якщо військову публікацію, на яку подано посилання, замінено новою або до неї внесено зміни, слід застосовувати нову військову публікацію, охоплюючи всі внесені до неї зміни.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
ВВНЗ	вищі військові навчальні заклади
ЗСУ	Збройні Сили України
ОВТ	озброєння та військова техніка
НАТО	Організація Північноатлантичного договору
НГУ	Національна гвардія України
НМТБ	навчальна матеріально-технічна база

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Бойова підготовка – цілеспрямований та організований процес навчання військовослужбовців, а також злагодження органів управління (штабів) тактичного рівня, військових частин, закладів та установ (їх підрозділів) з метою досягнення їх готовності до виконання завдань за призначенням як у мирний час, так і в особливий період.

Військова організаційна структура НГУ – сукупність органів військового управління, з'єднань, військових частин та підрозділів, вищих військових навчальних закладів, навчальних частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ, а також їх взаємної організаційно-штатної й управлінської побудови, яка забезпечує виконання функцій та покладених завдань НГУ.

Індивідуальна підготовка – цілеспрямований та організований процес послідовних заходів навчання та виховання всіх категорій військовослужбовців, спрямований на формування в них необхідного рівня знань, умінь, навичок, фізичних та психологічних якостей для виконання обов'язків за посадою (спеціальністю) як у мирний час, так і в особливий період.

Колективна підготовка – цілеспрямований та організований процес послідовних заходів підготовки органів військового управління, військових частин, закладів та установ (їх підрозділів) та створених на тимчасовій основі тактичних груп, який проводиться для досягнення такого рівня злагодженості, що забезпечить (гарантуватиме) ефективне виконання покладених на них завдань як у мирний час, так і в особливий період.

Об'єднана підготовка – організований за єдиним замислом і планом процес навчання військовослужбовців, злагодження органів військового управління, військових частин (підрозділів), які є складовими частинами двох і більше видів (родів) військ (сил) Збройних Сил України, інших складових сил безпеки та оборони з метою досягнення їх готовності до об'єднаних дій у складі відповідного угруповання.

Оперативна підготовка – цілеспрямований та організований процес навчання військовослужбовців органів військового управління, а також їх злагодження з метою досягнення їх готовності до виконання завдань за призначенням як у мирний час, так і в особливий період.

Підготовка персоналу – цілеспрямований та організований процес навчання військовослужбовців, працівників складових сил безпеки та оборони, державних службовців органів державної влади та органів місцевого самоврядування, резервістів, які проходять службу у військовому резерві, що здійснюється у вищих військових навчальних закладах і військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, навчальних центрах, коледжах, центрах підготовки сержантського складу, школах підготовки.

Підготовка у вищих військових навчальних закладах і військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти – освітній процес підготовки курсантів (слухачів), ад'юнктів, докторантів за відповідними рівнями вищої

освіти для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського) або начальницького складу з метою задоволення потреб Національної гвардії України та інших складових сил безпеки та оборони.

Підготовка в навчальних центрах – процес систематичного військового професійно-технічного навчання військовослужбовців, спрямований на набуття ними знань, умінь і навичок у військово-професійній діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної та військово-професійної культури, необхідних для виконання своїх службових обов’язків на займаній посаді з метою задоволення потреб сил безпеки та оборони.

Інші терміни, які використовуються в цій Доктрині, уживаються в значеннях, наведених у Законах України «Про національну безпеку України», «Про оборону України», «Про Національну гвардію України» та інших нормативно-правових актах України, Міністерства оборони України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)

1. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 12.02.2026 № 138 «Про затвердження Норм належності військового майна, що використовується для підготовки (перепідготовки, підвищення кваліфікації) військовослужбовців Національної гвардії України».
2. Наказ командувача Національної гвардії України від 02.02.2026 № 120 «Про затвердження Тимчасового переліку адміністративно-організаційних документів, що відпрацьовуються в Національній гвардії України в період дії воєнного стану».
3. Візія Національної гвардії України 2035/ГУ НГУ - К.: 2021.

[illegible]

